

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LUKIŠKIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ-KALĖJIMĄ IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2017-04-04 Nr. 4D-2016/1-1182
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2016 m. rugpjūčio 29 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo (toliau vadinama – Lukiškių TI-K) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje atliktomis kratomis, bei Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjimų departamentas) ir Lukiškių TI-K pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo kreipimusi nagrinėjimu (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. 2016 m. birželio 4 d. su skundu Nr. 7.40(3)-301, registruotu 2016 m. birželio 6 d. Nr. 29-1287, jis kreipėsi į Lukiškių TI-K direktorių dėl 2016 m. birželio 3 d. 20.45 val. jo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] atliktos kratos. Į šį skundą jam buvo atsakyta 2016 m. birželio 30 d. raštu Nr. 96-2337. Nesutikdamas su gautu atsakymu, skundu kreipėsi į Kalėjimų departamento direktorę. Į šį skundą jam atsakyta Kalėjimų departamento 2016 m. rugpjūčio 5 d. raštu Nr. 2S-4339. Iš dokumente trumpai aprašomų įvykių suprato, jog atsakyta į jo skundo argumentus dėl pareigūnų veiksmų atliekant kratą. Su Lukiškių TI-K ir Kalėjimo departamento pareigūnų pateiktais atsakymais nesutinka;

2.2. 2016 m. birželio 3 d. 20.45 val. jo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] atliktos kratos metu jam nebuvo sudarytos sąlygos dalyvauti atliekant kratą, dėl šios aplinkybės neatsakė nei Lukiškių TI-K, nei Kalėjimų departamento pareigūnai, taip pat nebuvo atsakyta, kodėl paimtus daiktus buvo leista įsigyti Lukiškių TI-K parduotuvėje, naudotis jais nuo 2012 m. spalio 11 d., kai buvo patalpintas į Lukiškių TI-K, iki 2016 m. birželio 3 d. kratos. Be to, nebuvo įvertintas kratoje dalyvavusių pareigūnų elgesys.

Pareiškėjas atkreipė dėmesį į tai, kad jam nebuvo leista stebėti, dalyvauti kratoje, todėl nežino, kokie daiktai buvo paimti, kokia tų daiktų būklė, jų individualūs požymiai, kaip paimti daiktai buvo užfiksuoti, ar buvo supakuoti, užantspauduoti ir / arba nufotografuoti. Be to, nebuvo suteikta teisė pateikti pastabas, atsisakyta priimti skundus. Po kratos buvo supažindintas tik su asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo aktais Nr. 1190; Nr. 1189, kurie buvo pateikti pasirašyti tik 2016 m. birželio 4 d. 7.53 val., o paties dokumento kopija įteikta tik 2016 m. birželio 7 dieną. Svarbu tai, kad aktuose Nr. 1190 ir 1189 nurodyta: „<...> Mes, žemiau pasirašiusi komisijos sudėtis: Pirmininkas I. K., nariai V. B. <...>“ bei „<...> Priėmiau nuolatiniam saugojimui: Sandėlininkė M. M. <...>“, tačiau parašų, išskyrus komisijos pirmininko, nėra (vardai ir pavardės Seimo kontrolieriui žinomi);

2.3. Kalėjimų departamento 2016 m. birželio 6 d. atsakyme Nr. 29-1287 nurodoma: „<...> Kratos metu iš Jūsų buvo paimti daiktai, kurių nėra Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių [...] 15 priedo suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše <...>“. Pareiškėjas atkreipia dėmesį į tai, kad kratos metu paimta trintuvė, puodukai, lėkštės ir dubenėliai buvo įsigyti Lukiškių TI-K veikiančioje parduotuvėje. Nėra jokios kompensavimo sistemos, pašalinant šiuos daiktus iš suimtųjų turimų daiktų apyvartos ir šitaip bloginant suimtųjų materialinę padėtį.

Kratos metu paimant daiktus nebuvo atsižvelgta į tai, jog jis turi Lukiškių TI-K administracijos leidimą užsiimti kūrybine veikla, kad rašo knygą, kad jo turimi daiktai yra teisėti ir šių daiktų į sandėlį atiduoti neketina. Paimto „X-box“ kompiuterio programinė įranga, priešingai nei turimo nešiojamo kompiuterio, yra labiau pritaikyta kūrybinei veikiai užsiimti, t. y. sudaro galimybes maketuoti, piešti, turi vaizdines, grafines, garsines galimybes, kuriomis jis ir naudojasi. Jam buvo leista per dieną 8 valandas naudotis tiek nešiojamuoju kompiuteriu, tiek „X-box“ kompiuteriu, perduotais jo artimųjų ir Lukiškių TI-K leidus jais naudotis. Jis nesupranta Lukiškių TI-K administracijos teiginio „<...> kratos metu Jums buvo pasiūlyta pasirinkti vieną iš minėtų prietaisų ir Jūs nusprendėte pasilikti nešiojamą kompiuterį <...>“, nors jokių daiktų neatsirinko, šie buvo atrinkti prieš jo valią;

2.4. atkreipia dėmesį į tai, jog Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. atsakyme Nr. 96-2337 nurodyta: „<...> Jūsų prašomų atliktos kratos vaizdo duomenų, bei šių duomenų kopijų pateikti negalime, nes galiojantys teisės aktai tokios galimybės nenumato. Pažymėtina, kad 2016 m. birželio 29 d. Jums buvo pateiktas susipažinimui Kameros kratų apskaitos žurnalas, kuriame buvo užfiksuoti 2016 m. birželio 3 d. atliktos kratos duomenys, tačiau, susipažinęs su jame užfiksuotais kratos duomenimis, pasirašyti atsisakėte <...>“. Šiame atsakyme nenurodyta, kokie teisės aktai draudžia jam gauti kratos vaizdo įrašų kopijas, Pareiškėjas nesutinka su argumentais, kad po kratos praėjus 26 dienoms jam buvo pateiktas žurnalas (įrašai), su kuriuo jis neva susipažino, o susipažinęs atsisakė pasirašyti;

2.5. Pareiškėjo nuomone, atliekant kratą turėjo būti vadovaujama Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 149 straipsnyje nustatyta kratos rezultatų fiksavimo tvarka, o vienas kratos ar poėmio protokolo egzempliorius turėjo būti paliktas asmeniui, kurio gyvenamojoje erdvėje buvo atlikta krata;

2.6. be to, kreipėsi į Lukiškių TI-K administraciją „dėl leidimo užsiimti kūrybine veikla (rašyti knygą, rašyti eilėraščius, raštus, piešti, braižyti, rinkti receptus), talkininkauti, pvz.: reg. Nr.29-2125/2015-11-23; reg. Nr. 29-1149/2016-05-25; ir t. t.), tačiau aiškaus atsakymo nesu gavęs, kadangi į prašymus yra atsakoma man nesuprantamai, vienareikšmio atsakymo nėra“;

2.7. 2016 m. liepos 16 d. į kamerą Nr. [...] atėjo direktoriaus budintysis padėjėjas A. Z. (Seimo kontrolieriui vardas ir pavardė žinomi) su dar keliais pareigūnais. „Man buvo liepta išeiti iš kameros, [...] po to uždarė į kamerą Nr. [...], kuri buvo tuščia, apie valandą laiko buvau laikomas minimoje kameroje, išvedus į koridorių buvo nurodyta, jog mano kameroje buvo atlikta krata, šios metu rasti kažkokie daiktai, dalykai. A. Z., ištiesęs ranką, delne rodė kažkokius daiktus. Šis manęs paklausė, ar tai mano daiktai? Į ką šiam atsakiau, kad jeigu jisai rado mano kameroje, tai logiškai manstant turėtų būti mano, tačiau šis nurodė, jog tai neva telefonų kortelių dalys ar kažkas panašaus, tačiau, mano manymu, tai buvo dantų krapštukai ar šiaip kažkokie menkniekiai, šiam nurodžiau, jog jeigu tai mano daiktai, rasti kameroje, tai prašau juos grąžinti, šiam nurodžiau, kad bet koku atveju turi būti kratos protokolas, taip pat šiam nurodžiau, jog mano regėjimas yra blogas (laikymo metu Lukiškių TI-K išrašyti akiniai) ir nesusigaudau, apie kokius daiktus eina kalba, tačiau nesulaukus jokios pastarųjų reakcijos buvau uždarytas atgal į kamerą. Po maždaug valandos, gal dviejų, atėjo pareigūnas ir nurodė rašyti pasiaiškinimą, šio paklausiau, dėl ko? Šis nurodė, kad dėl kratos metu neva rastų daiktų, pasiaiškinimą surašiau, taip pat nurodžiau, kad pageidauju gauti registravimo faktą patvirtinantį dokumentą – spaudu pažymėtą dokumento kopiją. Jokių dokumentų kopijų niekas neišdavė. Po poros dienų atsitiktinai, iš kitų pareigūnų, sužinojau, kad ant manęs yra surašyti

tarnybiniai pranešimai dėl neva kratos metu rastų uždraustų daiktų, kad būsiu baudžiamas, tačiau iki šios dienos jokių dokumentų, protokolų, kopijų, procesinių dokumentų, susijusių su aukščiau minima krata, negavau, su filmuota vaizdo medžiaga (kratos metu) nesupažindino, jokioje drausmės komisijoje dalyvauti sąlygos nebuvo sudarytos.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo įvertinti Skunde išdėstytas aplinkybes ir pareigūnų veiksmus.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2016 m. rugsėjo 16 d. raštu Nr. 4D-2016/1-1182/3D-2616 kreipėsi į Lukiškių TI-K direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2016 m. spalio 19 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. spalio 17 d. Lukiškių TI-K raštą Nr. 9-14564 „Dėl informacijos pateikimo Seimo kontrolieriui“, kuriame nurodoma:

4.1. 2016 m. birželio 3 d. ir 2016 m. liepos 16 d. kameroje Nr. [...] buvo atliktos kratos. Lukiškių TI-K kratos atliekamas vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų apsaugos ir priežiūros instrukcijos, patvirtintos Kalėjimų departamento direktoriaus 2014 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl laisvės atėmimo vietų apsaugos ir priežiūros instrukcijos patvirtinimo“ (toliau vadinama – Apsaugos ir priežiūros instrukcija) VIII skyriumi „Kratų ir apžiūrų atlikimas laisvės atėmimo vietose“.

2016 m. birželio 3 d. krata kameroje Nr. [...] buvo atlikta vadovaujantis Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 172 punktu, kuriame numatyta, kad „[...] Kiekvienoje kameroje kratos atliekamos ne rečiau kaip 2 kartus per mėnesį“, taip pat 2015 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo pakeitimo įstatymo 23 straipsnio 5 dalimi, kurioje nustatyta, kad „tardymo izoliatoriai iki 2016 m. liepos 1 d. paima iš iki 2016 m. balandžio 1 d. į juos atvykusių suimtųjų maisto produktus, daiktus ir reikmenis, kurių nėra suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė, ir perduoda juos suimtojo nurodytiems asmenims arba saugoti į tardymo izoliatoriaus sandėlį“, bei 2016 m. birželio mėn. kratų ir suimtiesiems (nuteistiesiems) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė nenumatyty daiktų išėmimo grafiku, patvirtintu ir registruotu 2016 m. gegužės 31 d. Nr. 87-111.

Pataisos pareigūnų 2016 m. liepos 16 d. tarnybiniuose pranešimuose Nr. 118-545 ir Nr. 118-545-1 nurodyta, kad 2016 m. liepos 16 d. krata kameroje Nr. [...] buvo atlikta vadovaujantis Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 148 punktu, kuriame numatyta, kad „siekiant surasti ir paimti suimtiesiems ir nuteistiesiems draudžiamus turėti daiktus, aptikti pabėgimui rengiamas vietas, surasti laisvės atėmimo vietų teritorijoje besislapstančius suimtuosius arba nuteistuosius, atliekamos suimtųjų ir nuteistųjų, laisvės atėmimo vietų teritorijų ir patalpų kratos bei apžiūros.“

4.2. 2016 m. birželio 3 d. ir 2016 m. liepos 16 d. kameroje Nr. [...] atliktos kratos buvo filmuojamos vaizdo registratoriumi, tačiau 2016 m. birželio 3 d. vaizdo įrašo kopijos pateikti nėra galimybės, kadangi šis įrašas yra sunaikintas, vadovaujantis Vaizdo registratorių naudojimo Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime tvarkos aprašo, patvirtinto Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo direktoriaus 2015 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. 1-134 „Dėl vaizdo registratorių naudojimo Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau vadinama – Vaizdo registratorių naudojimo tvarkos aprašas), 8 punktu, kuriame numatyta, kad „Filmuota medžiaga išorinėje laikmenoje pagal galimybes saugoma 2 mėnesius nuo filmavimo datos [...]“, nuostatomis. 2016 m. liepos 16 d. vaizdo įrašo kopija pridedama.

Atkreipiamas dėmesys į tai, kad Pareiškėjas nesikreipė į Lukiškių TI-K administraciją su

prašymu supažindinti su nurodytais kratų vaizdo įrašais.

4.3. 2016 m. birželio 3 d. kratos metu kameroje Nr. [...] buvo paimti daiktai yra nurodyti Kamerų apskaitos žurnale. Šiame žurnale duomenys fiksuojami vadovaujantis Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 174 punktu, kuriame numatyta, kad „Kamerų techninių apžiūrų, kontrolinių techninių apžiūrų, planinių kamerų ir asmens kratų rezultatai įrašomi į kamerų kratų ir techninių apžiūrų apskaitos žurnalus [...]“. 2016 m. birželio 3 d. asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo aktai Nr. 1189 ir Nr. 1190 patvirtina tai, kad juose nurodyti daiktai buvo padėti į Lukiškių TI-K sandėlį.

2016 m. liepos 16 d. protokole dėl kratos atlikimo Nr. 51-3989 pažymėta, kad 2016 m. liepos 16 d. kameroje Nr. [...] buvo rasti du SIM kortelių priedai. Pareiškėjas buvo žodžiu informuotas apie šių daiktų aptikimą kameroje. Atsižvelgiant į Socialinės reabilitacijos skyriaus būrio viršininko V. A. (Seimo kontrolieriui vardas ir pavardė žinomi) 2016 m. liepos 22 d. pažymą Nr. 24-6097, rastos SIM kortelių dalys buvo perduotos ne į sandėlį, o į Apsaugos ir priežiūros skyrių.

4.4. 2016 m. birželio 29 d. Pareiškėjui buvo pateiktas susipažinti Kamerų kratų apskaitos žurnalas, kuriame yra užfiksuoti 2016 m. birželio 3 d. atliktos kratos duomenys, tačiau Pareiškėjas pasirašyti dėl susipažinimo atsisakė. Pažymima, kad Pareiškėjas nei žodžiu, nei raštu nesikreipė į Lukiškių TI-K administraciją su prašymu susipažinti su 2016 m. liepos 16 d. protokolu Nr. 51-3989 dėl kratos atlikimo.

4.5. Dėl 2016 m. birželio 3 d. kameroje Nr. [...] atliktos kratos Pareiškėjas kreipėsi į Lukiškių TI-K administraciją 2016 m. birželio 4 d., teikdamas skundą, kuris buvo užregistruotas įstaigoje, reg. Nr. 29-1287. Dėl 2016 m. liepos 16 d. kameroje Nr. [...] atliktos kratos Pareiškėjas nesikreipė.

4.6. Pareiškėjas 2016 m. balandžio 13 d. buvo supažindintas su Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 1R-172 „Dėl tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės), 15 priedo pakeitimais, įsigaliojusiais nuo 2016 m. balandžio 1 dieną. Šį faktą patvirtina Socialinės reabilitacijos skyriaus būrio viršininko A. Š. 2016 m. balandžio 13 d. įrašas Nr. 276 Suimtųjų priėmimo asmeniniais klausimais apskaitos žurnalo skiltyse Nr. 4 ir Nr. 3: „Supažindintas su LR BVK ir SVĮ pakeitimais, įteikta Lukiškių TI-K laikomų suimtųjų elgesio taisyklės, dienotvarkė bei apsipirkimo grafikas bei Suimtiesiems ir nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų ir kitų būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas. Taip pat supažindintas su daiktų išdavimo iš materialinių vertybių sandėlio tvarka. Pasiūlyta dėl tvarkos aprašo gavimo kreiptis raštu.“. Pažymima, kad Pareiškėjas už dokumentų įteikimą ir susipažinimą su jais pasirašė nurodyto žurnalo skiltyje Nr. 3.

4.7. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad Lukiškių TI-K galioja Daiktų išdavimo iš materialinių vertybių sandėlio tvarkos aprašas, patvirtintas Lukiškių TI-K direktoriaus 2014 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. 1-95 „Dėl daiktų išdavimo iš materialinių vertybių sandėlio tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau vadinama – Materialinių vertybių sandėlio tvarkos aprašas). Šio aprašo 4 punkte nurodyta, kad „suimtieji ir nuteistieji, pageidaujantys naudotis leidžiamais turėti, teisės aktuose numatytais asmeniniais daiktais, saugomais Materialinių vertybių sandėlyje, padėtais į jį dėl turimo asmeninių daiktų viršsvorio ar per didelio leidžiamų turėti daiktų kiekio, gali gyvenamojoje kameroje turimus daiktus pakeisti kitais, saugomais sandėlyje, praėjus ne mažiau nei 3 mėnesiams po jo asmeninių daiktų padėjimo į Materialinių vertybių sandėlį ar paskutinio daiktų pakeitimo“. Materialinių vertybių sandėlio tvarkos aprašo 5 punkte yra numatyta, kad „daiktai keičiami tik esant suimtojo ar nuteistojo rašytiniam prašymui. Socialinės reabilitacijos skyriaus pareigūnai surinkę šiuos prašymus perduoda Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūnams“.

Atsižvelgiant į Socialinės reabilitacijos skyriaus būrio viršininko A. Š. pirmiau cituotą 2016 m. balandžio 13 d. įrašą Nr. 276 Suimtųjų priėmimo asmeniniais klausimais apskaitos žurnalo skiltyse Nr. 4 ir Nr. 3, Pareiškėjas buvo supažindintas su daiktų išdavimo iš Materialinių vertybių sandėlio tvarka.

4.8. Pareiškėjas nuo 2015 m. lapkričio 1 d. iki 2016 m. birželio 1 d. į Lukiškių TI-K

administraciją dėl leidimo užsiimti kūrybine veikla kreipėsi vieną kartą.

5. Seimo kontrolierius 2016 m. gruodžio 5 d. raštu Nr. 4D-2016/1-1182/3D-3376 kreipėsi į Kalėjimų departamento direktorę, prašydamas pateikti Pareiškėjo kreipimusi dėl 2016 m. birželio 3 d. atliktos kratos kopijas ir su šiuo kreipimusi susijusią medžiagą. 2016 m. gruodžio 16 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. gruodžio 13 d. Kalėjimų departamento raštą Nr. 1S-4889 „Dėl informacijos pateikimo“; kartu su šiuo raštu buvo pateikta:

5.1. Kalėjimų departamento 2016 m. rugpjūčio 5 d. raštas Nr. 2S-4339 (kopija), kuriuo atsakyta į Pareiškėjo 2016 m. liepos 7 d. skundą (2016 m. liepos 11 d. gautą Kalėjimų departamente, reg. Nr. 2G-2361);

5.2. Pareiškėjo 2016 m. liepos 7 d. skundo Kalėjimų departamento direktorei kopija. Šiuo skundu Pareiškėjas apskundė Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. raštą Nr. 96-2337, kuriuo atsakyta į jo 2016 m. birželio 4 d. skundą Nr. 29-1287;

5.3. Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. raštas Nr. 96-2337 (kopija), kuriuo atsakyta į Pareiškėjo 2016 m. birželio 4 d. skundą Nr. 29-1287;

5.4. Pareiškėjo 2016 m. birželio 4 d. skundas (gautas 2016 m. birželio 6 d., reg. Nr. 29-1287) Lukiškių TI-K direktoriui (kopija), kuriame Pareiškėjas išdėstė jo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] 2016 m. birželio 3 d. atliktos kratos aplinkybes, iškėlė klausimus dėl kratos metu paimtų daiktų, prašė supažindinti su kratos protokolais, pateikti atliktos kratos vaizdo įrašą ir kratos protokolų kopijas;

5.5. Lukiškių TI-K Apsaugos ir priežiūros skyriaus Kamerų kratų apskaitos žurnalo Nr. 6-68 2016 m. birželio 3 d. įrašus (kopijos), kuriuose užfiksuota, kad 2016 m. birželio 3 d. kameroje Nr. [...] buvo atlikta krata, kurios metu paimta „keramikinis puodelis su tigro atvaizdu, juodame fone, metalinė tarka, baltos spalvos keramikinis puodelis, trys dubenėliai, dvi lėkštės su nupieštomis rožėmis, techniškai netvarkinga skrudintuvė, žaidimų konsolė X-box 360 Nr. [...], du radijo bangomis valdomi pultai su baterijomis, AC adapteris „Microsoft“ Nr. [...], X-box laidas [...]“;

5.6. 2016 m. birželio 3 d. kratos, atliktos Lukiškių TI-K kameroje Nr. [...], vaizdo įrašas (DVD). Vaizdo įrašė užfiksuota, jog Lukiškių TI-K pareigūnai Pareiškėjui aiškina, kad bus atlikta krata, siekiant paimti kameroje esančius, į Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašą nepatenkančius, daiktus, Pareiškėjui leista pasirinkti, ką kameroje pasilikti – žaidimų arba nešiojamąjį kompiuterį, kratos metu paimti daiktai Pareiškėjui parodyti.

Skundo tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (toliau vadinama ir – Viešojo administravimo įstatymas):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...]“

7. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo (toliau vadinama – Suėmimo vykdymo įstatymas):

7.1. 4 straipsnis „Istatymų taikymas vykdant suėmimą“

„1. Suėmimas vykdomas pagal tuo metu galiojančius Lietuvos Respublikos įstatymus“;

7.2. 9 straipsnis „Suėmimo vykdymo režimas ir pagrindiniai jo reikalavimai“

„4. Nuolatinę asmenų, laikomų tardymo izoliatoriuose, priežiūrą atlieka šių įstaigų pareigūnai. Šių asmenų priežiūrai gali būti naudojamos techninės priemonės, daroma asmenų krata, tikrinami turimi daiktai, gaunami pašto bei perduodami siuntiniai ir smulkieji paketai. [...] Daiktai ir reikmenys, kurie nenumatyti tardymo izoliatoriuose laikomiems asmenims leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė, paimami ir Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse nustatyta tvarka saugomi ar sunaikinami.“

8. 2015 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo pakeitimo įstatymo:

23 straipsnis „Istatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas“

„5. Tardymo izoliatoriai iki 2016 m. liepos 1 d. paima iš iki 2016 m. balandžio 1 d. į juos atvykusių suimtųjų maisto produktus, daiktus ir reikmenis, kurių nėra suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė, ir perduoda juos suimtojo nurodytiems asmenims arba saugoti į tardymo izoliatoriaus sandėlį.“

9. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – Teisės gauti informaciją įstatymas):

9.1. 14 straipsnis „Informacijos pateikimo terminai“

„Informacija pareiškėjui turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo įstaigoje dienos“;

9.2. 17 straipsnis „Informacijos pateikimo forma ir būdas“

„1. Informacija pareiškėjui, atsižvelgiant į jo prašymą, gali būti pateikiama žodžiu, leidžiant susipažinti su dokumentu, pateikiant pažymą, dokumento išrašą ar popierinę dokumento kopiją, elektroninę laikmeną, garso, vaizdo ar garso ir vaizdo įrašą, prieigą prie informacijos rinkmenos. Jei prašyme nenurodyta informacijos pateikimo forma, įstaiga ją pateikia tokia pačia forma kaip gauto prašymo.“

10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 patvirtintų Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių (toliau vadinama – Asmenų prašymų nagrinėjimo taisyklės):

10.1. 2 punktas – „Taisyklių nustatyta tvarka taip pat nagrinėjami asmenų kreipimaisi į institucijas, kai išdėstoma asmens nuostata tam tikru klausimu, pranešama apie institucijos veiklos pagerėjimą ar trūkumus ir pateikiami pasiūlymai, kaip juos ištaisyti, informuojama apie pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės ir savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų (toliau – valstybės tarnautojas), piktnaudžiavimą ar neteisėtus veiksmus, nesusijusius su konkrečaus asmens teisėtų interesų ir teisių pažeidimu, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą padėtį, kitokie asmenų kreipimaisi į instituciją, išskyrus asmenų skundus ir pranešimus, kurie nagrinėjami Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka“;

10.2. 33 punktas – „[...] priėmus prašymą, asmens pageidavimu įteikiama, o jeigu prašymas gautas paštu arba elektroniniais ryšiais, asmens pageidavimu per 2 darbo dienas nuo prašymo užregistravimo institucijoje asmens nurodytu adresu arba elektroninio pašto adresu išsiunčiama Taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus.“

11. Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių:

11.1. 12 punktas – „Priimtiems į tardymo izoliatorių suimtiesiems (nuteistiesiems)

atliekama asmens krata, patikrinami ir pasveriami jų turimi daiktai. Maisto produktai, daiktai ir reikmenys, kurie nenurodyti suimtiesiems (nuteistiesiems) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė, taip pat viršijantys nustatytą leistiną visų turimų daiktų svorį paimami ir surašomas Suimtojo (nuteistojo) asmens kratos protokolas (2 priedas)“;

11.2. *13 punktas* – „Suimtojo savanoriškai atiduoti arba asmens kratos ir daiktų patikrinimo metu paimti pinigai, vertybiniai popieriai ir vertingi daiktai atiduodami į Buhalterinės apskaitos skyrių, o kiti daiktai – į sandėlį ne vėliau kaip per 24 valandas (neįskaitant poilsio ir švenčių dienų). [...]“;

11.3. *16 punktas* „[...] Paėmus pinigus ir vertingus daiktus, šiems nuteistiesiems išduodami kvitai“;

11.4. *17 punktas* „Atsižvelgiant į nuteistojo rašytinį prašymą, turimi pinigai, maisto produktai (išskyrus greitai gendančius ir kurių tinkamumo vartoti terminas yra pasibaigęs), daiktai ir reikmenys gali būti perduoti jo nurodytam asmeniui. Perduodant pinigus, maisto produktus, daiktus ir reikmenis surašomas Daiktų perdavimo aktas (4 priedas). Daiktų perdavimo akto kopija įsegama į asmens bylą“;

11.5. *18 punktas* „Tardymo izoliatoriaus administracija vadovaujasi šių Taisyklių 12–17 punktų nuostatomis ir tuo atveju, jeigu pinigai, maisto produktai, daiktai ir reikmenys paimti iš suimtųjų (nuteistųjų) jų laikymo tardymo izoliatoriuje laiku“;

11.6. *15 priedas* „Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas“ (toliau vadinama – leidžiamų turėti daiktų sąrašas):

„4.3. Baudžiamosios bylos medžiaga, nuosprendžių, nutarčių ir nutarimų nuorašai ar kopijos, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, visuomeninių organizacijų bei tarptautinių institucijų atsakymai, kvitai;

[...]

4.6. Plastikiniai arba mediniai stalo indai (lėkštė, šaukštas, puodukas, šakutė, peilis);

[...]

5.2. Nešiojamasis kompiuteris arba kompiuterinių žaidimų aparatas.“

12. Apsaugos ir priežiūros instrukcijos:

12.1. *148 punktas* – „Siekiant surasti ir paimti suimtiesiems ir nuteistiesiems draudžiamus turėti daiktus, aptikti pabėgimui rengiamas vietas, surasti laisvės atėmimo vietų teritorijoje besislapstančius suimtuosius arba nuteistuosius, atliekamos suimtųjų ir nuteistųjų, laisvės atėmimo vietų teritorijų ir patalpų kratos bei apžiūros“;

12.2. *149 punktas* – „Kratas ir apžiūras atlieka laisvės atėmimo vietų ir Kalėjimų departamento priežiūros ir kitų tarnybų pareigūnai. [...] Kratas ir apžiūras atliekantys pareigūnai privalo būti reiklūs suimtiesiems ir nuteistiesiems, korektiški, nežeminti jų orumo, negadinti šių asmenų daiktų. Kratų ir apžiūrų metu gali būti naudojamos techninės ir specialiosios priemonės, taip pat tarnybiniai šunys“;

12.3. *150 punktas* – „Suimtųjų ir nuteistųjų, laisvės atėmimo vietų teritorijų ir patalpų kratos ir apžiūros gali būti planinės ir neplaninės“;

12.4. *156 punktas* „Dalinė krata atliekama panaudojant technines priemones, apčiupinėjant drabužius ir apžiūrint asmeninius daiktus, neišrengiant suimtojo arba nuteistojo. [...]“;

12.5. *157 punktas* – „[...] Paėmus iš suimtųjų ir nuteistųjų jiems draudžiamus turėti daiktus ar jiems pareiškus pretenzijų dėl kratos eigos, surašomas protokolas“;

12.6. *173 punktas* „Kamerų kratos atliekamos šia tvarka“:

„173.1. Atliekant kratą kameroje, ten laikomi suimtieji (nuteistieji) vienu metu išvedami tik iš vienos kameros ir išrikiuojami koridoriuje, jei reikia, nuvedami į kitas patalpas. [...] Tardymo izoliatoriuje laikomiems suimtiesiems ir areštinėje laikomiems nuteistiesiems atliekama dalinė krata“;

12.7. *174 punktas* – „Kamerų techninių apžiūrų, kontrolinių techninių apžiūrų, planinių kamerų ir asmens kratų rezultatai įrašomi į kamerų kratų ir techninių apžiūrų apskaitos žurnalus [...]. Pareigūnai, atlikę kratas ir technines apžiūras, apie jų rezultatus praneša laisvės atėmimo vietos direktoriaus budinčiajam padėjėjui, kuris pasirašo specialiaame žurnale ir apie rezultatus praneša laisvės atėmimo vietos direktoriui arba jo pavaduotojui, atsakingam už apsaugą ir priežiūrą.“

13. *Materialinių vertybių sandėlio tvarkos aprašo:*

13.1. *4 punktas* „Suimtieji ir nuteistieji, pageidaujantys naudotis leidžiamais turėti, teisės aktuose numatytais asmeniniais daiktais, saugomais Materialinių vertybių sandėlyje, padėtais į jį dėl turimo asmeninių daiktų viršsvorio ar per didelio leidžiamų turėti daiktų kiekio, gali gyvenamojoje kameroje turimus daiktus pasikeisti kitais, saugomais sandėlyje, praėjus ne mažiau nei 3 mėnesiams, po jo asmeninių daiktų padėjimo į materialinių vertybių sandėlį ar paskutinio daiktų pasikeitimo. Keičiant daiktus, saugomus materialinių vertybių sandėlyje, atliekamas kontrolinis visų turimų, daiktų svėrimas bei visa asmens krata“;

13.2. *5 punktas* „Daiktai keičiami tik esant suimtojo ar nuteistojo rašytiniam prašymui. Socialinės rehabilitacijos skyriaus pareigūnai surinkę šiuos prašymus perduoda Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūnams.“

14. *Vaizdo registratorių naudojimo tvarkos aprašo:*

8 punktas – „Filmuota medžiaga išorinėje laikmenoje pagal galimybes saugoma 2 mėnesius nuo filmavimo datos [...]. Esant būtinumui filmuota medžiaga naudojama kaip įrodymas, skiriant drausmines nuobaudas, atliekant tarnybinius tyrimus dėl padarytų pažeidimų ir kitais teisės aktų numatytais atvejais.“

15. *Lukiškių TI-K direktoriaus 2015 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1-149 patvirtinto Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime laikomų suimtųjų ir nuteistųjų rašytinių pasiūlymų, prašymų, pareiškimų ir skundų, adresuotų įstaigos direktoriui, priėmimo, nagrinėjimo ir atsakymų rengimo tvarkos aprašo (toliau vadinama – Kreipimusi nagrinėjimo tvarkos aprašas):*

6 punktas – „SRS [Socialinės rehabilitacijos skyriaus] būrių viršininkai gautus rašytinius pasiūlymus, prašymus, pareiškimus ar skundus priima ir įtraukia į apskaitą vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių ar [...] Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių nustatyta tvarka ir duoda nuteistajam ar suimtajam pasirašyti.“

Skundo tyrimui reikšminga teismų praktika

16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 9 d. pasitarime aprobuotame *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime* nurodyta:

13.2 papunktis – „[...] teisėjų kolegija pažymėjo, kad pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktas) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be

kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011).“

Išvados

17. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

17.1. dėl Lukiškių TI-K pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu;

17.2. dėl Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo Lukiškių TI-K ir Kalėjimų departamente.

Dėl Lukiškių TI-K pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu

18. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad jam nebuvo leista stebėti 2016 m. birželio 3 d. 20.45 val. jo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] atliktos kratos, dalyvauti atliekant kratą, jis nežino, kokie daiktai buvo paimti, kokia šių daiktų būklė, kaip paimti daiktai buvo supakuoti ir užfiksuoti. Be to, nebuvo sudaryta teisė pateikti pastabas, atsisakyta priimti su tuo susijusius skundus. Po kratos buvo supažindintas tik su asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo aktais Nr. 1189 ir 1190, kurie buvo pateikti pasirašyti tik 2016 m. birželio 4 d., o šio dokumento kopija įteikta tik 2016 m. birželio 7 dieną.

Pareiškėjas atkreipė dėmesį tai, kad asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo akte Nr. 1189 ketvirtuoju numeriu pažymėta „trintuvė“ buvo įsigyta Lukiškių TI-K parduotuvėje, kaip ir turėti indai (puodukai, lėkštės, dubenėliai), nors „trintuvės“ nėra ir nebuvo jokiuose sąrašuose, tačiau šią bei kitus daiktus buvo leista įsigyti ir jais naudotis. Kratos metu paimant daiktus nebuvo atsižvelgta į tai, kad jis turi Lukiškių TI-K administracijos leidimą užsiimti kūrybine veikla, kad atimto žaidimų kompiuterio „X-box“ programinė įranga yra pritaikyta kūrybinei veiklai. Asmuo teigė, kad jam nebuvo pateikti kratos vaizdo įrašai, su jais nebuvo supažindintas.

Skunde taip pat nurodyta, kad 2016 m. liepos 16 d. į kamerą Nr. [...] atėjo direktoriaus budintysis padėjėjas A. Z. su dar keliais pareigūnais, jam liepė išeiti iš kameros, po to jis buvo uždarytas į tuo metu buvusią tuščią kamerą Nr. [...] ir joje buvo laikomas apie valandą. Po kratos pareigūnas jam parodė kažkokius daiktus. Praėjus valandai ar dviem, atėjęs pareigūnas liepė rašyti pasiaiškinimą dėl kratos metu rastų daiktų. Parašęs pasiaiškinimą, nurodė, kad pageidauja gauti registravimo faktą patvirtinantį dokumentą – spaudu pažymėtą dokumento kopiją. Jokių dokumentų, protokolų, kopijų, procesinių dokumentų, susijusių su atlikta krata, negavo, jokiame drausmės komisijos posėdyje nedalyvavo.

19. Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 149 punkte nurodyta, kad kratas ir apžiūras atliekantys pareigūnai privalo būti reiklūs suimtiesiems, korektiški, nežeminti jų orumo, negadinti šių asmenų daiktų; kratų ir apžiūrų metu gali būti naudojamos techninės ir specialiosios priemonės. Šios instrukcijos 173 punkte nustatyta, kad, atliekant kratą kameroje, ten laikomi suimtieji vienu metu išvedami tik iš vienos kameros ir išrikiuojami koridoriuje, jei reikia, nuvedami į kitas patalpas. Tardymo izoliatoriuje laikomiems suimtiesiems atliekama dalinė krata.

Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] 2016 m. birželio 3 d. ir 2016 m. liepos 16 d. buvo atliktos kratos. Prieš pradėdant atlikti kratas Pareiškėjo buvo paprašyta išeiti iš kameros į koridorių ir buvo atlikta jo dalinė krata. Pažymėtina, kad Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 173 punkto formuluotė, jog, atliekant kratą kameroje, ten laikomi suimtieji vienu metu išvedami tik iš vienos kameros ir išrikiuojami koridoriuje arba gali būti nuvesti į kitas patalpas, leidžia daryti išvadą, kad kameroje laikomiems asmenims neturi būti sudaroma galimybė dalyvauti kratoje arba ją stebėti. Tyrimo metu negauta duomenų, kad Lukiškių TI-K pareigūnai, atlikdami dalines Pareiškėjo kratas ir atlikdami kratas jo gyvenamojoje kameroje, būtų žeminę Pareiškėjo orumą ar kitaip netinkamai su juo elgęsi.

20. Pažymėtina, kad nuo 2016 m. balandžio 1 d. įsigaliojusiais Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių 15 priedo ir kitų punktų pakeitimais buvo iš esmės nustatytas naujas suimtiesiems turėti leidžiamų maisto produktų, būtiniausių daiktų ir reikmenų reglamentavimas. Naujas reglamentavimas remiasi principu – draudžiama turėti daiktus, kurių nėra leidžiamų turėti Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kardomoji priemonė suėmimas yra vykdoma pagal tuo metu galiojančius Lietuvos Respublikos įstatymus (šios pažymos 7.1 punktą), taigi suėmimo vykdymo metu pasikeitusios normos turi būti taikomos visiems suimtiesiems, nepaisant jų suėmimo laiko.

2015 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo pakeitimo įstatymo 23 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad tardymo izoliatoriai iki 2016 m. liepos 1 d. paima iš iki 2016 m. balandžio 1 d. į juos atvykusių suimtųjų maisto produktus, daiktus ir reikmenis, kurių nėra Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše, ir perduoda juos suimtojo nurodytiems asmenims arba saugoti į tardymo izoliatoriaus sandėlį (šios pažymos 8 punktą). Vykdamas šio įstatymo nuostatas, Lukiškių TI-K direktorius 2016 m. gegužės 31 d., reg. Nr. 87-111, patvirtino *2016 m. birželio mėn. kratų ir suimtiesiems (nuteistiesiems) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše nenumatytų daiktų išėmimo grafiką*, kuriame nustatyta, kad kameroje Nr. [...] „nenumatytų daiktų išėmimas turi būti atliktas 2016 m. birželio 3 d.“.

Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių 15 priedo 4.6 punkte nustatyta, kad suimtiesiems leidžiama turėti tik plastikinius arba medinius stalo indus; 5.2 punkte reglamentuota, kad suimtiesiems leidžiama turėti tik nešiojamąjį kompiuterį arba kompiuterinių žaidimų aparatą. 2016 m. birželio 3 d. Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] atliktos kratos metu buvo rasti daiktai, kurie neįtraukti į suimtiesiems leidžiamų turėti daiktų sąrašą, t. y. keramikiniai indai – 2 puodeliai; 2 lėkštės; 3 dubenėliai; trintuvė ir sumuštinių keptuvas (techniškai netvarkingas) (šios pažymos 5.5 punktą).

Taip pat buvo rasti nešiojamasis kompiuteris ir kompiuterinių žaidimų aparatas, todėl, atsižvelgiant į tai, kad suimtiesiems leidžiama turėti nešiojamąjį kompiuterį *arba* kompiuterinių žaidimų aparatą, Pareiškėjui buvo leista pasirinkti vieną iš šių prietaisų ir turėti kameroje, o Pareiškėjas pasirinko nešiojamąjį kompiuterį. Nors Pareiškėjas teigia, kad jam nebuvo leista pasirinkti, kurį iš prietaisų pasilikti, tačiau tyrimo metu gautų duomenų visuma nesudaro pagrindo abejoti, jog Pareiškėjui buvo suteikta teisė pasirinkti. Svarbu tai, kad, atsižvelgiant į Sandėlio tvarkos aprašo 4-5 punktus (šios pažymos 13 punktą), Pareiškėjas gali pasikeisti kameroje turimus daiktus į sandėlyje turimus daiktus. Pažymėtina, kad nustatytas teisinis reglamentavimas nenumato jokių išimčių, kurios leistų turėti ir nešiojamąjį kompiuterį, ir kompiuterinį žaidimų aparatą, todėl pareigūnai atlikę kratą neturėjo pagrindo atsižvelgti į Pareiškėjui suteiktą leidimą užsiimti individualia kūrybine veikla.

2016 m. birželio 3 d. krata buvo užfiksuota nepažeidžiant Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių 13 punkto reikalavimų, t. y. krata buvo užfiksuota kamerų kratų apskaitos žurnale, reg. Nr. 6-68, paimti daiktai buvo perduoti į sandėlį, o Pareiškėjas 2016 m. birželio 4 d. supažindintas su asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo aktais Nr. 1189; 1190, tačiau juose pasirašyti atsisakė. Pastebėtina, kad asmeninių pinigų, vertybių ir daiktų priėmimo aktuose Nr. 1189 ir 1190 yra komisijos pirmininko I. K., komisijos nario V. B. bei sandėlininkės M. M. parašai.

Atsižvelgiant į tai, kad kratos metu paimti daiktai nelaikyti draudžiamais turėti daiktais, tyrimo metu negauta duomenų, kad po kratos Pareiškėjas nedelsiant būtų reiškęs pretenzijas dėl kratos atlikimo, darytina išvada, jog surašyti kratos protokolo nebuvo pagrindo (šios pažymos 12.5 punktą).

21. 2016 m. liepos 16 d. Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje, vadovaujantis Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 148 punktu (šios pažymos 12.1 punktą), buvo atlikta krata, kurios metu tarp Pareiškėjo turimų daiktų buvo rastos SIM kortelių dalys, kurios nepatenka į leidžiamų turėti daiktų

sąrašą, o iki 2016 m. balandžio 1 d. buvo pripažįstamos kaip draudžiami turėti daiktai. Dėl to, vadovaujantis Apsaugos ir priežiūros instrukcijos 157 punktu (šios pažymos 12.5 punktas), 2016 m. liepos 16 d. buvo surašytas kratos protokolas (reg. Nr. 51-3989) ir kratą atlikusių pareigūnų tarnybiniai pranešimai. Pareiškėjui buvo pasiūlyta pasiaiškinti raštu ir asmuo pateikė paaiškinimą (reg. Nr. 51-3989-1), kuris buvo prijungtas prie kratos protokolo. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo paaiškinimas, reg. Nr. 51-3989-1, buvo prijungtas prie kratą atlikusių pareigūnų tarnybinių pranešimų ir tuo Pareiškėjas įgyvendino teisę būti išklausytam dėl galimai padaryto drausmės pažeidimo, Pareiškėjo paaiškinimas netaikytinas kreipimusi Asmenų prašymų nagrinėjimo taisyklių 2 punkto prasme. Dėl šių priežasčių Lukiškių TI-K pareigūnai neturėjo pagrindo remiantis Asmenų prašymų nagrinėjimo taisyklių 33 punktu Pareiškėjui išduoti šio dokumento priėmimą patvirtinantį dokumentą. Lukiškių TI-K Socialinės rehabilitacijos skyriaus būrio viršininko V. A. 2016 m. liepos 22 d. pažyma Nr. 24-6097 buvo nuspręsta Pareiškėjui netaikyti drausminės atsakomybės dėl jo gyvenamojoje kameroje rastų SIM kortelių dalių, kadangi jos buvo sulaužytos ir netinkamos naudoti.

Pažymėtina, kad Lukiškių TI-K kratų atlikimą ir jų rezultatų fiksavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso, Suėmimo vykdymo įstatymo, Apsaugos ir priežiūros instrukcijos bei Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių nuostatos, dėl šių priežasčių Lukiškių TI-K atliekamoms kratoms, atliktoms pagal šių teisės aktų reikalavimus, netaikytinos Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nuostatos, reglamentuojančios kratos, kaip procesinės prievartos priemonės, atlikimą ir jos rezultatų fiksavimą.

22. Remiantis pirmiau nurodytų nustatytų aplinkybių visuma, darytina išvada, kad Lukiškių TI-K pareigūnai 2016 m. birželio 3 d. ir 2016 m. liepos 16 d. kratas Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje atliko nepažeisdami Apsaugos ir priežiūros instrukcijos reikalavimų, pas Pareiškėją rastus leidžiamų turėti daiktų sąraše nenumatytus daiktus paėmė ir jų paėmimą užfiksavo laikydamiesi Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse ir Apsaugos ir priežiūros instrukcijoje nustatytų reikalavimų, Pareiškėjui suteikė teisę pasiaiškinti raštu dėl 2016 m. liepos 16 d. kratos metu rastų į leidžiamų daiktų sąrašą neįtrauktų daiktų, Pareiškėjo pateiktas paaiškinimas, netaikytinas kreipimusi Asmenų prašymų nagrinėjimo taisyklių 2 punkto prasme ir buvo prijungtas prie kratos protokolo, dėl to Pareiškėjui nebuvo išduotas šio dokumento priėmimą patvirtinantis dokumentas.

Dėl šių priežasčių Skundo dalis dėl Lukiškių TI-K pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu, atmetina.

23. Seimo kontrolierius atlikto tyrimo metu išanalizavęs teisės aktus, reglamentuojančius kratų atlikimą ir jų rezultatų fiksavimą pataisos įstaigose, atkreipia dėmesį į tai, kad Apsaugos ir priežiūros instrukcijoje yra išlikęs terminas – draudžiami turėti daiktai, tačiau nuo 2016 m. balandžio 1 d. įsigaliojus Bausmių vykdymo kodekso, Pataisos įstaigų ir Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių pakeitimams, nėra aišku, kokius daiktus yra draudžiama turėti, o kurie tik nepatenka į leidžiamų turėti daiktų sąrašą. Dėl šių priežasčių Kalėjimų departamento patarėjui, atliekančiam direktoriaus funkcijas, rekomenduotina imtis priemonių suderinti Apsaugos ir priežiūros instrukcijos nuostatas su nuo 2016 m. balandžio 1 d. pasikeitusiu teisiniu reglamentavimu.

Dėl Pareiškėjo kreipimusi nagrinėjimo Lukiškių TI-K ir Kalėjimų departamente

24. Pareiškėjas Skunde teigia, kad 2016 m. birželio 4 d. skundu, registruotu 2016 m. birželio 6 d. Nr. 29-1287, kreipėsi į Lukiškių TI-K direktorių dėl 2016 m. birželio 3 d. jo gyvenamojoje kameroje atliktos kratos. Į šį skundą jam buvo atsakyta Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. raštu Nr. 96-2337. Nesutikdamas su gautu atsakymu, skundu kreipėsi į Kalėjimų departamentą. Į skundą jam atsakyta Kalėjimų departamento 2016 m. rugpjūčio 5 d. raštu

Nr. 2S-4339, iš dokumente trumpai aprašytų įvykių suprato, jog atsakyta į jo skundo argumentus dėl pareigūnų veiksmų atliekant kratą. Su Lukiškių TI-K ir Kalėjimo departamento pareigūnų pateiktais atsakymais nesutinka.

Be to, asmuo nurodo, kad kreipėsi į Lukiškių TI-K administraciją dėl leidimo užsiimti kūrybine veikla, tačiau nėra gavęs aiškaus atsakymo, į prašymus yra atsakoma „nesuprantamai“.

25. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad Lukiškių TI-K 2015 m. lapkričio 23 d. buvo gautas Pareiškėjo prašymas leisti užsiimti kūrybine veikla, į kurią buvo atsakyta Lukiškių TI-K 2015 m. gruodžio 21 d. raštu Nr. 96-3526, nurodant, kad suimtieji turi teisę užsiimti kūrybine veikla gyvenamosiose kameroose dienotvarkėje nustatytu laisvalaikio metu. Įvertinus šį Lukiškių TI-K raštą, darytina išvada, kad Pareiškėjo prašomai užsiimti kūrybinei veiklai nėra reikalingas specialus leidimas, todėl nėra pagrindo teigti, kad pateiktas atsakymas yra neaiškus ar nesuprantamas.

26. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Lukiškių TI-K direktorių 2016 m. birželio 4 d. skundu (reg. Nr. 7.40(3)–301), Lukiškių TI-K gautu 2016 m. birželio 6 d. (reg. Nr. 29-1287), kuriame išdėstė jo gyvenamojoje kameroje Nr. [...] 2016 m. birželio 3 d. atliktos kratos aplinkybes, išklė klausimus dėl kratos metu paimtų daiktų, prašė supažindinti su kratos protokolais, pateikti atliktos kratos vaizdo įrašą ir kratos protokolų kopijas. Pareiškėjui buvo atsakyta Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. raštu Nr. 96-2337. Nesutikdamas su Lukiškių TI-K pateiktu atsakymu, 2016 m. liepos 7 d. skundu Pareiškėjas kreipėsi į Kalėjimų departamentą. Pareiškėjui į šį jo skundą buvo atsakyta Kalėjimų departamento 2016 m. rugpjūčio 5 d. raštu Nr. 2S-4339.

Kaip konstatuota šios pažymos 20 punkte, Lukiškių TI-K pareigūnai 2016 m. birželio 3 d. kratą Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje atliko ir užfiksavo laikydamiesi Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėse nustatytą reikalavimą.

Vaizdo registratorių naudojimo Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime tvarkos aprašo 8 punkte nustatyta, kad filmuota medžiaga esant būtinumui naudojama kaip įrodymas, skiriant drausmines nuobaudas, atliekant tarnybinius tyrimus dėl padarytų pažeidimų ir kitais teisės aktų numatytais atvejais (šios pažymos 14 punktas). Šiame apraše nėra numatyta galimybė asmenis supažindinti su filmuota medžiaga arba pateikti jų kopijas. Be to, Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių 15 priedo 4.3 punkte nurodyta, kad suimtiesiems leidžiama turėti: baudžiamosios bylos medžiagą, nuosprendžių, nutarčių ir nutarimų nuorašus ar kopijas, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, visuomeninių organizacijų bei tarptautinių institucijų atsakymus, kvitus (šios pažymos 11.6 punktas). Remiantis šiuo reglamentavimu, Lukiškių TI-K neturėjo pareigos supažindinti Pareiškėją su kratos vaizdo įrašu arba pateikti jam įrašo kopiją.

Kreipimūsi nagrinėjimo tvarkos aprašo 6 punkte reglamentuota, kad būrių viršininkai gautus rašytinius pasiūlymus, prašymus, pareiškimus ar skundus priima ir įtraukia į apskaitą vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių arba Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių nustatyta tvarka ir duoda nuteistajam arba suimtajam pasirašyti. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad laisvės atėmimo vietų veiklą reglamentuojantys teisės aktai numato specialią rašytinių pasiūlymų, prašymų, pareiškimų ar skundų priėmimo tvarką, darytina išvada, kad Lukiškių TI-K administracijai priėmus kreipimūsi iš įstaigoje laikomo asmens netaikytina Asmenų prašymų nagrinėjimo taisyklių 33 punkto (šios pažymos 10 punktas) nuostata, kad, priėmus prašymą, asmens pageidavimu jam įteikiama / išsiunčiama šių taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus.

Teisės gauti informaciją įstatymo 14 straipsnyje nustatyta, kad informacija pareiškėjui turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo įstaigoje dienos, šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad informacija pareiškėjui, atsižvelgiant į jo

prašymą, gali būti pateikiama žodžiu, leidžiant susipažinti su dokumentu, pateikiant pažymą, dokumento išrašą ar popierinę dokumento kopiją. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas skunde prašė jį supažindinti su kratos protokolais, o protokolai, kaip nustatyta šio tyrimo metu ir nurodyta pažymos 20 punkte, nebuvo surašyti, Pareiškėjas buvo supažindintas su Kamerų kratų apskaitos žurnalo 2016 m. birželio 3 d. įrašu, tačiau patvirtinti tai parašu atsisakė. Lukiškių TI-K 2016 m. birželio 30 d. rašte Nr. 96-2337 nurodyta, kad Pareiškėjui pateikta 2016 m. birželio 4 d. skundo Nr. 29-1287 kopija.

Pirmiau išdėstytų aplinkybių visuma patvirtina tai, kad Pareiškėjo prašoma 2016 m. birželio 4 d. skundo kopija buvo pateikta kartu su atsakymu, Pareiškėjas buvo supažindintas su Kamerų kratų apskaitos žurnalo 2016 m. birželio 3 d. įrašu, taigi Pareiškėjui buvo suteikta teisė susipažinti su prašoma informacija ir gauti prašomų dokumentų kopijas, nepažeidžiant Teisės gauti informaciją įstatymo 14 straipsnyje nustatyto 20 darbo dienų termino (šios pažymos 9.1 punktas).

27. Galiojantis teisinis reglamentavimas įtvirtina tai, kad Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos, kaip viešojo administravimo subjektai, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, nustatytų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje (šios pažymos 6 punktas), be to, laisvės atėmimo vietų institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, o kreipimaisi išnagrinėti išsamiai ir visapusiškai.

Pareiškėjas tiek skunde Lukiškių TI-K direktoriui, tiek Kalėjimų departamento direktorei nurodė, kad jam nebuvo leista stebėti kratos, ir prašė leisti susipažinti su kratos protokolais, tačiau nei Lukiškių TI-K, nei Kalėjimų departamento Pareiškėjui pateiktuose atsakymuose nebuvo atsakyta, kodėl jam nebuvo leista stebėti kratos, taip pat nebuvo paaiškinta, dėl kokių priežasčių nebuvo surašytas kratos protokolas. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad Pareiškėjo 2016 m. birželio 4 d. skundas Lukiškių TI-K ir 2016 m. liepos 7 d. skundas Kalėjimų departamento vadovams buvo išnagrinėti neišsamiai ir nevisapusiškai.

28. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo 2016 m. birželio 4 d. skundas Lukiškių TI-K ir 2016 m. liepos 7 d. skundas Kalėjimų departamentui buvo išnagrinėti neišsamiai ir nevisapusiškai, nesilaikant Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintų viešojo administravimo principų, Skundo dalis dėl Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo Lukiškių TI-K ir Kalėjimų departamente pripažintina pagrįsta.

Kalėjimų departamento ir Lukiškių TI-K vadovams rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų kreipimaisi jų vadovaujamose įstaigose būtų nagrinėjami išsamiai ir visapusiškai, laikantis teisės aktų reikalavimų.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

29. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia:

X skundo dalį dėl Lukiškių TI-K pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu, atmesti.

30. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundo dalį dėl jo kreipimūsi nagrinėjimo Lukiškių TI-K ir Kalėjimų departamente pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

31. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lukiškių tardymo izoliatoriaus-

kalėjimo direktoriui Viktorui Davidenko rekomenduoja imtis priemonių, kad asmenų kreipimaisi Lukiškių TI-K būtų nagrinėjami išsamiai ir visapusiškai, laikantis teisės aktų reikalavimų.

32. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 8 ir 17 punktais, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos patarėjui, atliekančiam direktoriaus funkcijas, Antanui Laurinėnui rekomenduoja:

32.1. imtis priemonių suderinti Apsaugos ir priežiūros instrukcijos nuostatas su nuo 2016 m. balandžio 1 d. pasikeitusiu teisiniu reglamentavimu;

32.2. imtis priemonių, kad asmenų kreipimaisi Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos būtų nagrinėjami išsamiai ir visapusiškai, laikantis teisės aktų reikalavimų.

33. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašyčiau šias rekomendacijas išnagrinėti ir apie jų nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2017 m. birželio 2 dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas